

ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИЙОМІВ ПЛЕМІННОЇ РОБОТИ З ПТИЦЕЮ М'ЯСНИХ КРОСІВ

В.П.БОРОДАЙ – д.с.-г.н. наук, професор,
С.М.БАЗИВОЛЯК – аспірант, Національний аграрний
університет, м.Київ

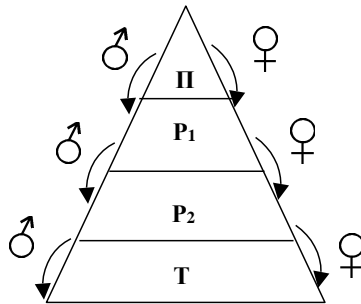
У сучасному інтенсивному птахівництві основними структурними елементами використовованого генофонду є лінії і створені на їх основі кроси для одержання гібридів. Тому селекційні програми передбачають поліпшення ліній і створення нових шляхом внутріпородної і міжпородної (синтетичної) селекції з наступною їх оцінкою на поєднаність для вибору структури кросу.

Слід також враховувати, що селекційна робота на відповідних етапах системи гібридизації відрізняється як за об'ємом, так і технологічними прийомами, тому птахівничі господарства спеціалізуються на виробництві лише основної продукції (яєчної або м'ясної), або на виконанні окремих етапів – від створення ліній і кросів до передачі товарних гібридів промисловим господарствам. (В.І.Фісінін, 1998).

Основними господарствами є селекційно-генетичні центри і племінні птахівничі заводи. Основне їх завдання – поліпшення і збереження цінних якостей ліній і кросів, що розводяться в країні, організація племінної роботи в зоні діяльності. Завданням селекційних центрів є створення нових ліній, оцінка їх поєднаності і формування структури кросу. Вони забезпечують селекційний прогрес зав видами птиці.

Господарства-репродуктори 1-го порядку одержують від племінних заводів вихідні лінії кросу, розмножують і схрещують їх відповідно до схеми кросу. Батьківські лінії і форми передають господарствам-репродукторам II порядку, які їх схрещують і забезпечують інкубаційними яйцями або молодняком промислові і неспеціалізовані господарства (В.П.Коваленко, С.М.Куцак, 1997)

Схематично організація роботи з чотирьохлінійних гібридів за пірамідальним принципом, яка використовується в більшості провідних селекційних фірм світу, показана на мал. 1

Рисунок 1. Вертикальна система відтворення стада

Примітка.

П – племптахозаводи

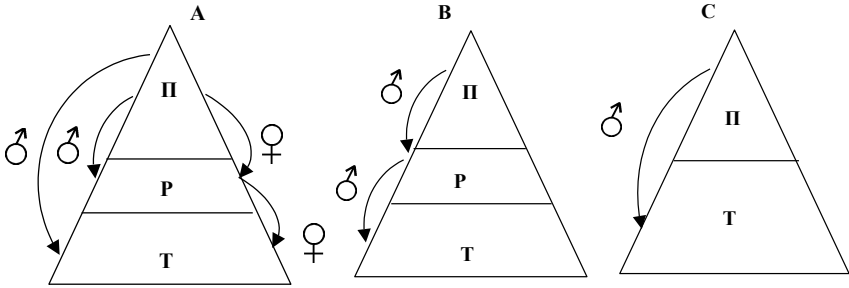
P₁ – репродуктори I порядку

P₂ – репродуктори II порядку

Т – товарні господарства

Як видно із наведеної схеми, організація племінної роботи базується на ієрархічній структурі популяції, яке складається із кількох категорій спеціалізованих господарств. Багатоступінчастість і пірамідальність селекційної системи зумовлює перенесення генів високопродуктивних особин із племінної до товарної частини популяції. Проте ця багатоступінчастість одночасно і стримує строки передачі ефекту селекції із племінних до товарних стад. Так, в класичній схемі "селекція - розмноження - гібридизація" з моменту виведення генетичне цінних тварин в племінних стадах до експлуатації їх потомства проходить в середньому близько трьох років.

Виходячи з цього, а також зважаючи на те, що в сучасних умовах ведення птахівництва в Україні розглянута система відтворення стад птиці практично не реалізується, ми поставили метою дослідження порівняльну оцінку трьохступінчатих моделей переносу генів в пірамідальній системі великомасштабної селекції в птахівництві – племзавод (П), репродуктор (Р), товарне господарство (Т). З багатьох можливих моделей було вибрано 3 основних (рис.2):

Рисунок 2 Шляхи передачі спадкової інформації

Модель А передбачає передачу плідників двохлінійної батьківської форми в репродуктори П порядку для схрещування з материнською двохлінійною формою і одержання фінального гібрида для комплектування промислових господарств. Ця модель скорочує шлях передачі генів із селекційної частини популяції до товарної. Згідно з цією моделлю в господарствах різних категорій здійснюються два етапи гібридизації. У них же ведеться отримання двохлінійних батьківських форм, які передаються в репродуктори для отримання інкубаційних яєць фінального гібриду.

Модель В розрахована на двохступінчасту форму репродукції, при якій вихідні лінії схрещуються не в племзаводі, а в репродукторі I порядку. Проте вона, хоч і найбільш поширена в птахівництві, має найдовший шлях передачі генів від першого до третього (четвертого) ступеня гібридизації.

Двохступінчата модель С порівняно з моделлю В дозволяє приблизно на половину скоротити генераційний інтервал, виключити організаційні складності ремонту і комплектування птиці товарних стад через господарства -репродуктори. Проте її реалізація пов'язана з необхідністю мати в племзаводах значну чисельність птиці прабатьківських і батьківських форм. Але в сучасних умовах такі функції може виконувати ЗАТ "Гаврилівський птахівничий комплекс", так як його потужності дозволяють здійснити комплектування більшості бройлерних господарств України гібридним молоддюком.

Тому, на наш погляд, це найбільш ефективний шлях нарощування бройлерного потенціалу в країні, який дозволяє зменшити неконтрольований імпорт птиці із-за кордону безпосередньо в товарні господарства, при якому завозяться навіть фінальні гібриди, а не родинні форми.

При відтворенні стад слід також враховувати особливості селекції м'ясної птиці. Так, у яєчному птахівництві основною метою

селекції є збільшення виходу яєчної маси, оскільки цей показник є сумарною оцінкою несучості і маси яєць і значною мірою залежить від відтворювальних якостей селекційного і батьківського стада.

У м'ясному птахівництві таким інтегрованим показником є вихід м'яса на одну голову батьківського стада. Це зумовлює необхідність підвищення з одного боку плодючості материнських форм, а з другого – швидкості росту і високих м'ясних якостей птиці батьківських форм. Виходячи з цього, для батьківських форм (порода корніш) переважаюча селекція здійснюється за швидкістю росту, оперення, заплідненістю яєць, збереженістю птиці.

У лініях породи плімутрок (материнська форма) основними селекційними ознаками є: несучість, якість інкубаційних яєць, вивід курчат, збереженість.

До перспективних напрямів слід віднести селекцію за витратами корму на приріст живої маси, а також на поліпшення якості м'яса – підвищення рівня протеїну та виходу грудних і стегових м'язів. Особливо актуальним є завдання створення м'ясної птиці для кліткового утримання. Вона повинна бути низькорослою, компактною і з щільним оперенням.

Таким чином, нами показано доцільність переспеціалізації племінних бройлерних господарств України по виробництву інкубаційних яєць фінальних гібридів, оскільки це значно спрощує шляхи передачі отриманого генетичного потенціалу бройлерних кросів.

Заслужують уваги питання удосконалення організаційних форм виробництва м'яса бройлерів, зокрема їх вирощування в орендних, фермерських господарствах. На думку американських спеціалістів, вирощування бройлерів на базі фермерських господарств порівняно з іншими формами організації мають цілий ряд переваг. Перш за все, бройлерні компанії мають можливість залучати капітал фермерів для будівництва приміщень і придбання технологічного обладнання. Крім того, утримання птиці у малих господарствах забезпечує практично ідеальні умови для профілактики основних захворювань, запобігає їх виникненню і поширенню. Це сприяє стійкій тенденції вирощування бройлерів на базі фермерських господарств за контрактами з бройлерними компаніями.

Позитивний досвід організації виробництва м'яса птиці має Угорщина, яка тепер входить в число найбільших світових виробників і експортерів продукції птахівництва. У цій країні в господарствах приватного сектору відгодовують бройлерів – 35%, індиків – 40%, гусей – 61%, качок – 23% і цесарок – 75%, використовуючи спеціалізовані високопродуктивні кроси птиці і сучасне обладнання.

Виходячи з розглянутих тенденцій, доцільно переглянути організаційно-технологічні принципи виробництва м'яса бройлерів в Україні. Враховуючи, що великі виробничі наукові системи у сучасних ринкових умовах при використанні ресурсоемних технологій є недостатньо ефективними, доцільно здійснювати об'єднання господарств в асоціацію, корпорацію, трест, з метою реалізації замкнутого циклу виробництва бройлерів. Зважаючи на те, що поряд з енергоносіями, основну статтю у собівартості м'яса бройлерів займає вартість кормів, необхідно щоб до цих структур входили господарства-виробники кормів. Система розрахунків між господарствами може базуватись на відрахуваннях від реалізації кінцевого продукту (м'яса бройлерів, напівфабрикатів, консервів), обумовлених контрактами.

Проведений аналіз стану і перспектив розвитку виробництва бройлерів в Україні, а також світовий досвід свідчить про наявність об'єктивних умов для інтенсифікації галузі за рахунок залучення сучасного генофонду (птиці кращих світових кросів), поліпшення організаційних форм виробництва продукції і, безумовно, надання дотацій, для подолання кризових явищ, які мають місце в бройлерному виробництві.

Література:

1. Коваленко В.П., Куцак С.М., Гавриш А.П. Підвищення ефективності примислового птахівництва. К.: Урожай, 1997, С.18-36.
2. Вісінін В.І. Перспектива розвитку птицеводства // Сб.научных работ ВНИТИП М.: 1998, С.3-7.

УДК 636.4.082.43

КОМБІНАЦІЙНА ЗДАТНІСТЬ СВИНЕЙ ВЕЛИКОЇ БІЛОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРІД ПРИ РЕЦИПРОКНОМУ СХРЕЩУВАННІ

В.А.ЛІСНИЙ – к.с.-г.н., доцент Херсонський ДАУ

Основою промислового схрещування та гібридизації становить явище гетерозису, що зумовлює підвищення життєздатності і продуктивності нащадків. Придатність породи або лінії до використання її як вихідної форми у схрещуванні залежить не тільки від показників господарсько-корисних ознак, а і від їх комбінаційної здатності, тобто від здатності давати при схрещуваннях гібридних нащадків з більш високою продуктивністю.